Kulon 26 (2021), 83-134
PL ISSN 1427-3098

SPRAWOZDANIA

Marcin Łukaszewicz, Patryk Rowiński

SPRAWOZDANIE Z ZIMOWEGO MONITORINGU PTAKÓW NA OBIEKTACH WODNYCH NIZINY MAZOWIECKIEJ W STYCZNIU 2021 ROKU

W styczniu 2021 roku wykonano kolejne liczenia w ramach monitoringu zimujących ptaków wodnych na Nizinie Mazowieckiej. Obserwacje prowadzono w okresie 16-24 I (główny okres kontrolny: 16-17 I) zgodnie z przyjętą metodyką (Łukaszewicz *et al.* 2011) i pierwotnymi założeniami ogólnopolskich badań (Dombrowski *et al.* 1985, Kot *et al.* 1987, Zyska *et al.* 1990). Celem monitoringu jest śledzenie zmian liczebności oraz przestrzennego rozmieszczenia ptaków zimujących w skali całej Niziny Mazowieckiej.

Liczenia przeprowadzono na 18 rzekach reprezentujących różne klasy wielkości, w tym na Wiśle, 10 rzekach w zachodniej i 7 we wschodniej części regionu. Ptaki liczono także w miastach: Warszawie, Radomiu, Pruszkowie, miejskich odcinkach rzek w Ciechanowie i Garwolinie, na największych w regionie zbiornikach zaporowych – Zegrzyński i Domaniów, jak również kilkunastu mniejszych obiektach w powiatach: radomskim, kozienickim, łowickim, pruszkowskim, szydłowieckim, mławskim, łukowskim i siedleckim. Były to głównie stawy rybne, zbiorniki i oczyszczalnie ścieków (m.in. stawy w Siedlcach, Bąkowcu, Orońsku, Raszynie i Rumoce). Skontrolowano łącznie 1220 km rzek: Wisła (225 km), Bug (170 km), Pilica (140 km), Krzna (100 km), Liwiec (90 km), Narew (75 km), Radomka (70 km), Wkra (65 km), Rawka (60 km), Bzura (45 km), Drzewiczka (30 km), Iłżanka (30 km), Świder (30 km), Jeziorka (25 km), Zagożdżonka (25 km), Zwoleńka (25 km), Mogielanka (10 km) i Rządza (5 km). Wisłę skontrolowano na całym mazowieckim odcinku, między Dęblinem a Płockiem. Przylegające stawy i zbiorniki kontrolowano łącznie z rzekami, dotyczyło to m.in. stawów w Wildze (Wisła), Łowiczu (Bzura) Piastowie (Radomka) i zbiorników w Bolimowie i Rawie Mazowieckiej (Rawka)..

Wyniki z wybranych odcinków rzek oraz obiektów na Mazowszu zostały przekazane koordynatorom krajowym programu Monitoringu Zimujących Ptaków Wodnych (MZPW), będącego częścią Państwowego Monitoringu Środowiska

(Neubauer *et al.* 2015, GIOŚ Monitoring Ptaków Polski 2018, Wardecki *et al.* 2021). Po tegorocznym rozszerzeniu listy obiektów wchodzących w skład MZPW obecnie z regionu przekazywane są dane z 410 km rzek, Warszawy, Zbiornika Zegrzyńskiego, Domaniowa, Pruszkowa i stawów w Raszynie.

Styczeń był łagodny, a w całym okresie kontrolnym średnia temperatura utrzymywała się w okolicy 0°C (http://new.meteo.pl, średnie parametry pomiarowe dla Warszawy, Radomia i Siedlec), w III dekadzie stycznia notowano także kilkudniowe wzrosty do 5-7°C. Mimo tego początek miesiąca z ujemnymi temperaturami spowodował znaczne zlodzenie większych zbiorników w regionie oraz odcinków rzek na wschodzie (np. na Bugu 40% skontrolowanego odcinka ze zlodzeniem powyżej 80%). Stan wód utrzymywał się w strefie wody średniej i niskiej. Śryż i lód brzegowy lokalnie głównie na Bugu, Narwi i Pilicy. Wahania poziomu wód były niewielkie, nie notowano stanów alarmowych na Mazowszu (Codzienny Biuletyn Hydrologiczny, IMiGW 2021).

Stwierdzono zimowanie 48 gatunków ptaków wodnych. Łączna liczebność wyniosła 102 268 osobników (tab. 1). Wykazano najwyższe bogactwo gatunkowe od roku 2011, przy dotychczasowej średniej 38 gatunków. Na rzekach i obiektach w zachodniej części regionu stwierdzono 39 gatunków (81,2% stwierdzonego bogactwa), na wschodzie 32 (66,7%), w dolinie Wisły 33 (68,7%), na Zbiorniku Zegrzyńskim 16 (33,3%), a w Warszawie 13 gatunków (27%, z wyłączeniem danych z Wisły oraz mew). Najliczniejszym gatunkiem była krzyżówka *Anas platyrhynchos* (69,8%, N = 71 383), 26% ptaków zimowało na Wiśle, 10,3% ptaków – w granicach Warszawy. Średnie zagęszczenie dla Wisły wyniosło 814,5 os./10 km, 395 os./10 km dla rzek w części wschodniej Mazowsza, 352 os./10 km na zachodzie regionu. Najwyższe zagęszczenia krzyżówki stwierdzono na Narwi (801,7 os./10 km), Jeziorce (709,2 os./10 km), Zagożdżonce (647,2 os./10 km), Rawce (574,7 os./10 km) oraz Krznie (443,3 os./10 km). Krzyżówka była najliczniejszym i najbardziej rozpowszechnionym gatunkiem wodnym zimującym w Polsce, w obecnym sezonie stanowiła 36,1% całkowitej liczebności (Wardecki *et al.* 2021).

Współdominował kormoran *Phalacrocorax carbo* (6,8%, N = 6 998), głównie za sprawą wysokiej liczebności w dolinie Wisły (71,1% udziału, 221,3 os./10 km, przy średniej 10,6 os./10 km – 26,5 os./10 km dla rzek na wschodzie i zachodzie). Do najliczniej zimujących ptaków należał również gągoł *Bucephala clangula* (4,9%, N = 4 969), nurogęś *Mergus merganser* (2,9%, N = 2 970), gęgawa *Anser anser* (2,9%, N = 2 946) oraz łabędź niemy *Cygnus olor* (2,5%, N = 2 552). Liczebnością łączną powyżej 100 os. odznaczały się 22 gatunki. Od roku 2019 gęgawa notowana jest w grupie najliczniej zimujących ptaków wodnych, uprzednio stanowiąc maksymalnie 1,5% udziału w latach z największą liczebnością (2015 i 2018 r.). Wzrost liczebności gęgawy w regionie spowodowany jest łagodniejszym przebiegiem zim, pozostawaniem ptaków w rejonie lęgowisk oraz trendami rosnącej populacji lęgowej w Europie (Chylarecki *et al.* 2018), choć w skali kraju nadal nie jest to gatunek zimujący powszechnie (Wardecki *et al.* 2021). Blaszkodziobe

Anseriformes stanowiły 85,7% wszystkich ptaków, siewkowe Charadriiformes 4%, z czego same mewowate Laridae 3,9%. Udział pozostałych grup był marginalny.

Wisła obejmuje kluczowe zimowisko ptaków wodnych na Nizinie Mazowieckiej. Poza wysoką liczebnością i zagęszczeniami wskazywanymi uprzednio dla krzyżówki i kormorana, należy wymienić także: nurogęś (51,2% liczebności regionalnej, 67,5 os./10 km), gągoła (32,7%, 72,2 os./10 km), czaple siwą *Ardea cinerea* (22,2%, 5,3 os./10 km) oraz mewy (blisko 80% całkowitej liczebności). Najwyższy udział uzyskała tutaj śmieszka *Chroicocephalus ridibundus* – 85,8% (62,6 os./10 km) oraz mewa siwa *Larus canus* – 66,9% (15 os./10 km).

Rzeki i obiekty w zachodniej części regionu stanowiły ważne zimowisko dla krzyżówki (28,5%), czapli białej *Ardea alba* (56,6%, łącznie 124 os., w tym 45 os. na stawach w Walewicach), cyraneczki *Anas crecca* (45,8%, łącznie 259 os., z czego 134 os. na stawach w Raszynie i 43 os. w Walewicach) oraz kokoszki *Gallinula chloropus* (58,2%, łącznie 64 os.). Na Jeziorce stwierdzono 21 kokoszek, co stanowiło 19% liczebności regionalnej z zagęszczeniem 8,4 os./10 km, także dość wysokie wartości uzyskano na Zagożdżonce 5,2 os./10 km i Rawce 2,8 os./10 km. Obecność tego gatunku wykazano na 60% rzek części zachodniej. Rzeki i obiekty wschodniej części Mazowsza obejmowały ważne zimowiska krzyżówki (30,4% całkowitej liczebności), gągoła (48,3%, w tym ponad 42% na Narwi), przy najwyższym regionalnym zagęszczeniu sięgającym 280 os./10 km Narwi. Ze względu na wysokie zlodzenie Zbiornika Zegrzyńskiego, znaczna część ptaków wodnych, w tym gągoł koncentrowała się na przylegających odcinkach Narwi. Szczególnie ważnym zimowiskiem dla łabędzia krzykliwego *Cygnus cygnus* był Bug – stwierdzono tu 48% całkowitej liczebności i średnie zagęszczenie 8,5 os./10 km.

W omawianym sezonie odnotowano wzrost i najwyższe liczebności w odniesieniu do wartości z okresu 2011-2019 dla czernicy *Aythya fuligula* – 168 os. (dotychczasowe pojawy w zakresie: 1-80 os.), łabędzia krzykliwego 302 os. (13-80 os.), łyski *Fulica atra* 952 os. (125-369 os.), świstuna *Mareca penelope* 234 os. (2-21 os.), zimorodka *Alcedo atthis* 132 os. (12-77 os.) oraz żurawia *Grus grus* 1 216 os. (2-544 os.). Jest to zgodne z wyraźnym wzrostem liczebności ptaków wodnych w ostatniej dekadzie w skali całego kraju. Analiza zmian liczebności wskazuje na jej wzrost w przypadku 18 spośród 20 gatunków w latach 2011-2021. Silny wzrost zanotowano dla 11 gatunków, w tym czernicy, świstuna, cyraneczki, perkozka *Tachybaptus ruficollis*, łyski, czapli siwej, czapli białej i kormorana (Wardecki *et al.* 2021). W tym samym okresie spadek liczebności stwierdzono w Polsce jedynie dla nurogęsi i bielaczka *Mergellus albellus*, co związane jest prawdopodobnie z przesuwaniem się zasięgów zimowisk w kierunku północnym i północno – wschodnim. Nie ma to jednak odzwierciedlenia w skali regionalnej populacji. Od roku 2011 liczebność nurogęsi jest stabilna (2,1-4,7% udziału) z najwyższą wartością w ostatnich trzech sezonach (powyżej 2000 os.), natomiast bielaczek zimował nielicznie (maksymalnie 0,3% liczebności całkowitej ptaków wodnych), przy silnych fluktuacjach sezonowych w latach 2011-2020 (od 8 do 126 os./sezon).

Stwierdzono zimowanie trzech nowych gatunków ptaków wodnych od roku 2011 oraz kilku rzadkich i nielicznych: **bernikla białolica** *Branta leucopsis* – 11 os. Wisła (A. Dmoch); **bernikla rdzawoszyja** *Branta ruficolis* – 1 os. na stawie Okręt w dolinie Bzury (Ł. Matyjasiak), pierwsza obserwacja gatunku; **bernikla kanadyjska** *Branta canadensis* – 3 os. Pilica (Sz. Kielan), 1 os. na stawach w Raszynie (J. Zawadzki); **lodówka** *Clangula hyemalis* – 1 os. Narew (D. Kozłowski); **markaczka** *Melanitta nigra* – 1 os. na Wiśle (P. Rowiński), był to pierwszy pojaw gatunku podczas monitoringu zimowego; **szlachar** *Mergus serrator* – cztery stwierdzenia pojedynczych osobników na Wiśle (Ł. Wardecki, J. Rapczyński, M. Szyszuk, P. Zielonka, M. Toryfter, M. Łukaszewicz i L. Kołaczek); **kazarka rdzawa** *Tadorna ferruginea* – 1 os. Bug (C. Mitrus) – drugi pojaw gatunku; **hełmiatka** *Netta rufina* – 1 os. Pilica (Sz. Kielan); **ogorzałka** *Aythya marila* – 2 os. Wisła (A. Koliński), 4 os. Narew (D. Kozłowski); **płaskonos** *Spatula clypeata* – 1 os. w Warszawie Park Łazienki (Ł. Wardecki); **perkoz rdzawoszyi** *Podiceps grisegena* – 1 os. na Zbiorniku Zegrzyńskim (D. Kozłowski), był to trzeci pojaw gatunku (2012 – 2 os., 2017 – 1 os.); **kulik wielki** *Numenius arquata* – łącznie 15 os.: 7 ptaków na stawach w Walewicach oraz 8 na stawach w Borowie (Ł. Matyjasiak) – pierwszy pojaw gatunku podczas styczniowych liczeń; **bekasik** *Lymnocryptes minimus* – 1 os. Zagożdżonka (M. Molęda); **brodziec piskliwy** *Actitis hypoleucos* – dwa pojedyncze ptaki na Wiśle (R. Tusiński i in., K. Tabernacki); **samotnik** *Tringa ochropus* – 1 os. Pilica (C. Iwańczuk), 1 os. Zagożdżonka (M. Molęda).

Tab. 1. Liczebność ptaków wodnych zimujących w 2. dekadzie stycznia 2021 r. na Nizinie Mazowieckiej

Table 1. Number of waterbirds wintering on the Mazovian Lowland in the second decade of January 2021. (1) – Species, (2) – Vistula River, (3) – Western part of the region, (4) – Eastern part of the region, (5) – Zegrze reservoir, (6) – Warsaw, (7) – Other towns and urban sections of rivers (Radom, Pruszków), (8) – Total, (9) – Dominance in %, (10) – Number of species

Gatunek	Wisła	zachód*	wschód*	Zb. Zegrze	Warszawa**	inne miasta***	Razem	Udział
	(225 km)	(460 km)	(535 km)				(1 220 km)	(%)
Cygnus olor	463	917	996	90	67	19	2 552	2,5
Cygnus columbianus		5	6				11	<0,1
Cygnus cygnus	59	64	168	11			302	0,3
Branta leucopsis	11						11	<0,1
Branta ruficollis		1					1	<0,1
Branta canadensis		4					4	<0,1
Anser anser	1 037	770	1 120	11		8	2 946	2,9

cd. tabeli na następnej stronie

cd. tabeli

Anser serrirostris	28	45					73	0,1
Anser albifrons		561	42				603	0,6
Anser sp.	105		1				106	0,1
Clangula hyemalis			1				1	<0,1
Melanitta nigra	1						1	<0,1
Bucephala clangula	1 624	597	2 401	347			4 969	4,9
Mergellus albellus	40	4	22	23			89	0,1
Mergus merganser	1 520	756	619	63	11	1	2 970	2,9
Mergus serrator	4	1					5	<0,1
Tadorna ferruginea			1				1	<0,1
Netta rufina		1					1	<0,1
Aythya ferina	2	11	3	5			21	<0,1
Aythya fuligula	20	55	89				164	0,2
Aythya marila	2		4				6	<0,1
Spatula clypeata					1		1	<0,1
Mareca strepera	19	15	39				73	0,1
Mareca penelope	209	22	3				234	0,2
Anas platyrhynchos	18 327	20 373	21 728	756	7 329	2 870	71 383	69,8
Anas acuta	2	4					6	<0,1
Anas crecca	132	259	90	60	12	12	565	0,6
Anas sp.	314	9	3				326	0,3
Aix galericulata		2	2		235	13	252	0,2
Aix sponsa		1					1	<0,1
Tachybaptus ruficollis	5	183	166		4	3	361	0,4
Podiceps grisegena				1			1	<0,1
Rallus aquaticus		11	1		1		13	<0,1
Gallinula chloropus	7	64	9		27	3	110	0,1
Fulica atra	66	60	190	305	329	2	952	0,9
Grus grus	653	326	237				1 216	1,2
Numenius arquata		15					15	<0,1
Gallinago gallinago	3	2	1			2	8	<0,1
Lymnocryptes minimus		1				4	5	<0,1
Actitis hypoleucos	2						2	<0,1
Tringa ochropus		2					2	<0,1
Chroicocephalus ridibundus	1 408	15	93			124	1 640	1,6

cd. tabeli na następnej stronie

cd. tabeli

Larus canus	337	14	47			106	504	0,5
Larus argentatus	42	15	18				75	0,1
Larus cachinnans	40	71	54	9		3	177	0,2
Larus marinus	1						1	<0,1
Larus spp. (małe)	587	138	103	3		6	837	0,8
Larus spp. (duże)	785						785	0,8
Ardea cinerea	119	224	173	4	9	8	537	0,5
Ardea alba	41	124	49	2		3	219	0,2
Phalacrocorax carbo	4 979	1 222	569	97	117	14	6 998	6,8
Alcedo atthis	25	52	35	1	13	6	132	0,1
N os. (8)	**33 019**	**27 016**	**29 083**	**1 788**	**8 155**	**3 207**	**102 268**	**100,0**
N gat. (+spp.) (10)	**33 (+4)**	**39 (+2)**	**32 (+3)**	**16 (+1)**	**13**	**18 (+1)**	**48 (+4)**	
D (%) (9)	**32,3**	**26,4**	**28,4**	**1,7**	**8,0**	**3,1**	**100,0**	

*) do wyników z zachodniej części regionu wliczono obserwacje ze Zbiornika Domaniów (wysokie zlodzenie, mała liczba ptaków) i innych mniejszych obiektów (pow. radomski, kozienicki, pruszkowski, szydłowiecki i łowicki); do wyników z części wschodniej regionu wliczono obserwacje z pojedynczych małych obiektów (pow. mławski, łukowski i siedlecki).

**) bez obserwacji z miejskiego odcinka Wisły oraz bez mew.

***) zsumowano wyniki z Radomia, Pruszkowa i miejskich odcinków rzek (Ciechanów/rz. Łydynia, Garwolin/rz. Wilga).

*) the results from the western part of the region include also the observations from the Domaniów reservoir (high ice cover, low number of birds) and smaller water bodies (radomski, kozienicki, pruszkowski, szydłowiecki, and łowicki county); the results from the eastern part of the region include also data collected on single small water bodies (mławski, łukowski, and siedlecki county).

**) apart from the observations from the urban part of the Vistula River and gulls.

***) the results from Radom, Pruszków, and the urban parts of the rivers were summed up (Ciechanów/Łydynia river, Garwolin/Wilga river).

Stwierdzono 68 gatunków ptaków „lądowych" z łączną liczebnością 29 039 osobników. Wykazano od 57 gatunków w dolinie Wisły do 62 wzdłuż rzek wschodniej części regionu. Najliczniej występowały: kwiczoł *Turdus pilaris* (20,5% udziału, N = 5 957), czyż *Spinus spinus* (11%, N = 3 201), bogatka *Parus major* (7,2%, N = 2 103), kawka *Corvus monedula* (6,2%, N = 1 807) i trznadel *Emberiza citrinella* (5,1%, N = 1 487) – tab. 2. W przypadku 8 gatunków wykazano liczebność powyżej 1000 os. i poza dominantami były to: wrona siwa *Corvus cornix*, gawron *Corvus frugilegus* i modraszka *Cyanistes caeruleus*.

Dla 27 gatunków ich liczebność mieściła się w przedziale 100-900 os., dla 36 gatunków – poniżej 100 os. Średnie zagęszczenie wszystkich gatunków lądowych

wyniosło 238 os./10 km, najwyższe w dolinie Wisły 306,9 os./10 km, następnie 247,5 os./10 km dla rzek w części zachodniej regionu i 200,9 os./10 km dla rzek na wschodzie.

Najwyższe zagęszczenia osiągnął kwiczoł wzdłuż Wisły: 143,9 os./10 km (średnio w regionie 48,8 os./10 km). Jest to kolejny sezon dominacji kwiczoła w dolinach rzecznych, wobec niższych liczebności czyża. Wzdłuż rzek w części zachodniej dominowały: czyż (19%), kwiczoł (12,4%), bogatka (7,5%), kawka (6,9%), gawron (6,5%) i trznadel (5,3%), w części wschodniej: kwiczoł (12,1%), czyż, kawka i bogatka (po 8,8%) oraz trznadel (7,5%).

W dolinie Wisły najliczniej występowały: kwiczoł (46,9%), wrona siwa (8,6%) i kos *Turdus merula* (5,7%). Dla wybranych gatunków stwierdzono liczniejsze występowanie w odniesieniu do części regionu i klas kontrolowanych tam rzek, np. 78,5% liczebności sierpówki *Streptopelia decaocto*, 71,7% szpaka *Sturnus vulgaris* i 64,2% myszołowa włochatego *Buteo lagopus* wykazano w dolinach na wschodzie regionu. Natomiast 99% liczebności łącznej potrzeszcza *Emberiza calandra*, 71% liczebności gawrona, 62,6% strzyżyka *Troglodytes troglodytes* i 52% czeczotki *Acanthis flammea* występowało na zachodzie.

Grupa szponiastych Accipitriformes i sokołowych Falconiformes stanowiła 2,9% liczebności zgrupowania ptaków lądowych, stwierdzono 9 gatunków z dominacją myszołowa *Buteo buteo* (49,6%, średnie zagęszczenie 3,4 os./10 km), bielika *Haliaeetus albicilla* (20,2%, 1,4 os./10 km) oraz myszołowa włochatego (13%, 0,9 os./10 km).

Wśród rzadziej spotkanych wykazano gatunki: **uszatka błotna** *Asio flammeus* – 1 os. w dolinie Wisły na wysokości Dęblina (M. Łukaszewicz i L. Kołaczek); **drzemlik** *Falco columbianus* – 1 os. w dolinie Krzny (S. A. Zgorzałek); **sokół wędrowny** *Falco peregrinus* – łącznie 3 os., w tym 2 os. w dolinie Wisły (Ł. Matyjasiak, M. Kurowski) oraz 1 os. w dol. Pilicy (S. Chmielewski); **wąsatka** *Panurus biarmicus* – 2 os. w dolinie Bugu oraz 5 os. w dol. Rządzy (E. Szczepankiewicz); **pokrzywnica** *Prunella modularis* – łącznie 5 os., w tym 1 os. Pilica (J. Tabor), 2 os. Rawka (H. Stelmach, P. Boguszewski), 1 os. Jeziorka (Ł. Matyjasiak) oraz 1 os. Wisła (A. Koliński); **skowronek** *Alauda arvensis* – 1 os. w dolinie Wisły (A. Dmoch) oraz 2 os. w dol. Bugu (E. Szczepankiewicz); **świergotek łąkowy** *Anthus pratensis* – rekordowa liczebność wynosząca łącznie 42 os. Po jednym osobniku obserwowano w dolinie Wisły (F. Hayatli), Rawki (M. Maniakowski), Bzury (B. Łukaszewicz), Wkry (M. i D. Murawski) i Krzny (T., J. i R. Gustyn). Trzy pojawy w dolinie Bugu – 31 os. (E. Szczepankiewicz), 3 os. i 3 os. (J. Mydlak, A. Lipiński i A. Chwała); **siwerniak** *Anthus spinoletta* – łącznie 3 ptaki, w tym 1 os. w dolinie Liwca (Z. Kasprzykowski i A. Bielecka), 1 os. nad Wisłą (J. Rapczyński i M. Szyszuk) oraz 1 os. nad Pilicą (Sz. Kielan).

Tab. 2. Liczebność ptaków lądowych zimujących w 2. dekadzie stycznia 2021 r. w dolinach rzek Niziny Mazowieckiej

Table 2. Number of terrestrial bird species wintering in the river valleys of the Mazovian Lowland in the second decade of January 2021. (1) – Species, (2) – Vistula River, (3) – Rivers of the western part of the region, (4) – rivers of the eastern part of the region, (5) – Total, (6) – Dominance in %, (7) – Density indiv./10 km, (8) – Number of individuals, (9) – Number of species

Gatunek	Wisła	rzeki-zachód	rzeki-wschód	Razem	Udział	Zagęszczenie
	(225 km)	(460 km)	(535 km)	(1 220 km)	(%)	(os./10 km)
Phasianus colchicus	23	124	167	314	1,1	2,6
Perdix perdix	6	28	84	118	0,4	1,0
Streptopelia decaocto	36	43	289	368	1,3	3,0
Circus cyaneus	3	3	4	10	<0,1	0,1
Accipiter nisus	10	24	20	54	0,2	0,4
Accipiter gentilis	7	13	7	27	0,1	0,2
Haliaeetus albicilla	102	23	44	169	0,6	1,4
Buteo lagopus	16	23	70	109	0,4	0,9
Buteo buteo	49	122	245	416	1,4	3,4
Buteo sp.	1	10	12	23	0,1	0,2
Asio otus			8	8	<0,1	0,1
Asio flammeus	1			1	<0,1	<0,1
Picus viridis	9	30	17	56	0,2	0,5
Dryocopus martius	20	30	27	77	0,3	0,6
Leiopicus medius	8	4	6	18	0,1	0,1
Dendrocopos minor	4	11	5	20	0,1	0,2
Dendrocopos major	37	154	135	326	1,1	2,7
Dendrocopos syriacus			1	1	<0,1	<0,1
Falco tinnunculus	4	13	9	26	0,1	0,2
Falco columbarius			1	1	<0,1	<0,1
Falco peregrinus	2	1		3	<0,1	<0,1
Lanius excubitor	5	22	16	43	0,1	0,4
Garrulus glandarius	52	184	243	479	1,6	3,9
Pica pica	59	278	343	680	2,3	5,6
Corvus monedula	80	780	947	1 807	6,2	14,8
Corvus frugilegus	51	739	250	1 040	3,6	8,5
Corvus corax	55	84	367	506	1,7	4,1
Corvus cornix	594	214	342	1 150	4,0	9,4

cd. tabeli na następnej stronie

cd. tabeli

Periparus ater		9	48	57	0,2	0,5
Lophophanes cristatus		26	24	50	0,2	0,4
Poecile palustris	26	61	83	170	0,6	1,4
Poecile montanus	1	11	24	36	0,1	0,3
Cyanistes caeruleus	197	403	404	1 004	3,5	8,2
Parus major	301	857	945	2 103	7,2	17,2
Alauda arvensis	1		2	3	<0,1	<0,1
Panurus biarmicus			7	7	<0,1	0,1
Aegithalos caudatus	110	175	103	388	1,3	3,2
Regulus regulus	13	47	11	71	0,2	0,6
Bombycilla garrulus	15	58	77	150	0,5	1,2
Sitta europaea	21	43	26	90	0,3	0,7
Certhia familiaris	11	9	4	24	0,1	0,2
Certhia brachydactyla	1	5	5	11	<0,1	0,1
Certhia sp.	4	10	5	19	0,1	0,2
Troglodytes troglodytes	58	254	94	406	1,4	3,3
Sturnus vulgaris	6	118	314	438	1,5	3,6
Erithacus rubecula	14	31	6	51	0,2	0,4
Phoenicurus ochruros		2		2	<0,1	<0,1
Turdus viscivorus	22	92	8	122	0,4	1,0
Turdus iliacus	176			176	0,6	1,4
Turdus merula	392	239	135	766	2,6	6,3
Turdus pilaris	3 237	1 415	1 305	5 957	20,5	48,8
Prunella modularis	1	4		5	<0,1	<0,1
Passer domesticus	41	115	151	307	1,1	2,5
Passer montanus	189	228	478	895	3,1	7,3
Anthus pratensis	1	2	39	42	0,1	0,3
Anthus spinoletta	1	1	1	3	<0,1	<0,1
Fringilla coelebs	123	85	76	284	1,0	2,3
Fringilla montifringilla		5	6	11	<0,1	0,1
Coccothraustes coccothraustes	14	137	19	170	0,6	1,4
Pyrrhula pyrrhula	99	274	308	681	2,3	5,6
Chloris chloris	49	168	430	647	2,2	5,3
Linaria cannabina	6	48	1	55	0,2	0,5
Linaria flavirostris		35		35	0,1	0,3
Acanthis flammea	70	128	48	246	0,8	2,0

cd. tabeli na następnej stronie

cd. tabeli

Loxia curvirostra		8	1	9	<0,1	0,1
Carduelis carduelis	285	172	145	602	2,1	4,9
Spinus spinus	95	2 158	948	3 201	11,0	26,2
Emberiza calandra		380	4	384	1,3	3,1
Emberiza citrinella	88	598	801	1 487	5,1	12,2
Emberiza schoeniclus	4	17	3	24	0,1	0,2
N os. (8)	**6 906**	**11 385**	**10 748**	**29 039**	**100,0**	**238,0**
N gat. (+spp.) (9)	**57 (+2)**	**61 (+2)**	**62 (+2)**	**68 (+2)**		
D (%) (6)	**23,8**	**39,2**	**37,0**	**100,0**		

W styczniu 2021 r. w liczeniach na Mazowszu wzięło udział 120 osób.

Objaśnienia: km – kilometry wzdłuż rzek, m. – kontrole w obrębie miast, miejskie odcinki rzek, zb. – zbiorniki zaporowe: Zegrzyński i Domaniów, ob. – inne obiekty wodne, m.in. stawy rybne.

Obserwatorzy:

Robert Adamiak (ob.), Krzysztof Antczak (30 km, ob.), Marcin Bączkowski (m.), Zbigniew Bąk (15 km), Aleksandra Bielecka (15 km), Przemysław Boguszewski (20 km), Monika Borek (10 km), Sławomir Chmielewski (17,5 km), Tomasz Chodkiewicz (m.), Agnieszka Chwała (20 km), Paweł Cieśluk (15 km), Maciej Cmoch (30 km), Artur Dębski (30 km), Adam Dmoch (10 km, m.), Marek Elas (7,5 km), Michał Falkowski (30 km, ob.), Aneta Głowienka (m.), Mateusz Grzębkowski (m.), Jakub Gustyn (25 km), Tomasz Gustyn (25 km), Rafał Gustyn (25 km), Fatima Hayatli (12,5 km, m.), Cezary Iwańczuk (47,5 km), Krzysztof Janus (m.), Krzysztof Kajzer (m.), Karol Karczewski (m.), Sławomir Kasjaniuk (m.), Zbigniew Kasprzykowski (25 km), Piotr Kęsik (m.), Szymon Kielan (45 km), Krzysztof Klimaszewski (m.), Artur Koliński (20 km), Leszek Kołaczek (15 km), Marcin Kosieradzki (10 km), Radosław Kozik (35 km), Katarzyna Kozłowska (10 km), Dawid Kozłowski (10 km, zb.), Damian Krakowiak (m.), Konrad Królikowski (10 km), Rafał Kuropieska (35 km), Mieczysław Kurowski (25 km), Łukasz Kurowski (10 km), Andrzej Lipiński (20 km), Marcin Łukaszewicz (60 km, ob.), Bartłomiej Łukaszewicz (30 km, ob.), Łukasz Matyjasiak (20 km, ob.), Michał Maniakowski (15 km), Dariusz Michałowski (30 km), Katarzyna Mikicińska (15 km), Grzegorz Milewski (5 km), Cezary Mitrus (25 km), Jadwiga Moczarska (m.), Mariusz Molęda (25 km, ob.), Marek Murawski (17,5 km, m.), Dariusz Murawski (17,5 km), Jarosław Mydlak (20 km), Małgorzata Nowicka (10 km), Przemysław Obłoza (15 km), Bartłomiej Ociesa (10 km), Wojciech Oliński (5 km, ob.), Maciej Omelaniuk (5 km), Grzegorz Osojca (45 km), Stanisław Oszkiel (20 km), Joanna Pagórska (m.), Rafał Patryniak (m.), Danuta Pepłowska-Marczak (15 km), Joanna Pogodzińska (10 km, m.), Jan Rapczyński (10 km, m.), Marcin Rejmer (10 km, m.),

Patryk Rowiński (7,5 km, m.), Andrzej Różycki (10 km), Justyna Rusin (10 km), Wojciech Sadowski (15 km), Paweł Sędrowski (15 km), Karol Sieczak (20 km), Paweł Sikora (25 km), Dawid Sikora (10 km), Małgorzata Siuta (10 km), Anna Siwak (15 km), Beata Skarbek-Kruszewska (m.), Sergiusz Skrobiński (30 km), Jacek Słupek (20 km, m.), Bartosz Smyk (10 km), Sylwester Solaniuk (10 km), Anna Sołtys (15 km), Hubert Stelmach (10 km), Łukasz Stępień (m.), Przemysław Stolarz (m.), Jarosław Strełko (10 km), Magdalena Supińska (10 km), Adrian Szafrański (25 km), Ewa Szczepankiewicz (17,5 km), Krzysztof Szulak (10 km), Maciej Szyszuk (10 km), Tymon Świtała (10 km, m.), Arek Świtała (10 km, m.), Krzysztof Tabernacki (10 km), Jacek Tabor (20 km), Robert Tęcza (20 km, zb., ob.), Marcin Toryfter (10 km), Stanisław Turowski (5 km), Rafał Tusiński (15 km), Marek Twardowski (12,5 km), Paweł Wacławik (m.), Robert Wakulski (10 km), Tomasz Wałąchowski (10 km), Łukasz Wardecki (10 km, m.), Anna Wereszczyńska (m.), Agata Wojewoda (m.), Krzysztof Woźniak (17,5 km), Bartek Woźniak (12,5 km), Patrycja Woźniak (12,5 km), Dorota Wólczyńska (m.), Robert Wysokiński (5 km, ob.), Marcin Zarzycki (10 km), Jarosław Zawadzki (15 km, ob.), Grzegorz Zawadzki (15 km), Sylwia Anna Zgorzałek (25 km), Katarzyna Zielińska (12,5 km), Paweł Zielonka (10 km).

Składamy serdeczne podziękowania wszystkim uczestnikom tegorocznych liczeń.

Literatura

Chylarecki P., Chodkiewicz T., Neubauer G., Sikora A., Meissner W., Woźniak B., Wylegała P., Ławicki Ł., Marchowski D., Betleja J., Bzoma S., Cenian Z., Górski A., Korniluk M., Moczarska J., Ochocińska D., Rubacha S., Wieloch M. Zielińska M., Zieliński P., Kuczyński L. 2018. Trendy liczebności ptaków w Polsce. GIOŚ, Warszawa.

Dombrowski A., Kot H., Zyska P. 1985. Rozmieszczenie i liczebność zimujących ptaków wodno-błotnych w dorzeczu środkowej i dolnej Wisły. Not. Orn. 26: 123-148.

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. 2018. Monitoring ptaków z uwzględnieniem obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, lata 2015-2018. Monitoring Ptaków Polski – sprawozdanie z prac wykonanych w VI etapie. OTOP, Marki.

Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej. Państwowy Instytut Badawczy. Codzienny Biuletyn Hydrologiczny z okresu 16.01.2021-22.01.2021.

Kot H., Zyska P., Dombrowski A. 1987. Liczebność i rozmieszczenie ptaków wodnych zimujących w Polsce w roku 1985. Not. Orn. 28: 17-49.

Łukaszewicz M., Kasprzykowski Z., Rowiński P. 2011. Sprawozdanie z akcji zimowego liczenia ptaków w dolinach rzek na Nizinie Mazowieckiej w styczniu 2011 roku. Kulon 16: 99-108.

Wardecki Ł., Chodkiewicz T., Beuch S., Smyk B., Sikora A., Neubauer G., Meissner W., Marchowski D., Wylegała P., Chylarecki P. 2021. Monitoring Ptaków Polski w latach 2018-2021. Biuletyn Monitoringu Przyrody 22: 1-80.

Zyska P., Dombrowski A., Kot H., 1990. Zimowanie ptaków wodnych w Polsce (1985-1987). Not Orn. 30: 113-131.

Adresy autorów:
Marcin Łukaszewicz, Mazowiecko-Świętokrzyskie Towarzystwo Ornitologiczne, ul. Radomska 7, 26-670 Pionki, e-mail: lukaszewicz-m@wp.pl
Patryk Rowiński, Samodzielny Zakład Zoologii Leśnej i Łowiectwa, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, ul. Nowoursynowska 159, 02-776 Warszawa, e-mail: nuthatch@wp.pl

REPORT ON WINTER BIRD SURVEY ON WATER BODIES OF THE MAZOVIAN LOWLAND IN JANUARY 2021

Summary

In the middle of January 2021, the survey of terrestrial and waterbird species wintering on the Mazovian Lowland was conducted. The controls covered 18 rivers (in total 1220 km), the largest towns, dam reservoirs, and other smaller water bodies. The results collected on selected river sections and water bodies were submitted to a country-wide project - Wintering Water Bird Survey (MZPW). January 2021 was mild, and throughout the surveyed period the average temperature was around 0°C. 102268 individuals of 48 waterbird species were recorded wintering in the monitored area. The most abundant were: Mallard *Anas platyrhynchos* (69.8%, N = 71383), Great Cormorant *Phalacrocorax carbo* (6.8%, N = 6.998), Common Goldeneye *Bucephala clangula* (4.9%, N = 4969), Goosander *Mergus merganser* (2.9%, N = 2970), Greylag Goose *Anser anser* (2.9%, N = 2946), and the Mute Swan *Cygnus olor* (2.5%, N = 2552). 68 "terrestrial" bird species were recorded and their total number was 29.039 individuals. The most abundant were: Fieldfare *Turdus pilaris* (20.5% of the total bird number, N = 5957), Eurasian Siskin *Spinus spinus* (11%, N = 3201), Great Tit *Parus major* (7.2%, N = 2103), Western Jackdaw *Corvus monedula* (6.2%, N = 1807), and the Yellowhammer *Emberiza citrinella* (5.1%, N = 1487) – Table 2. The average bird density was 238 indiv./10 km. 120 volunteers took part in this winter bird survey.

Keywords: Mazovian Lowland, wintering birds, abundance.

Received – December 2021, accepted – December 2021